

”Syrjäytyminen ja sosiaalityö” – Tukeeko vai ennaltaehkäiseekö sosiaalityö sosiaalisten ongelmien periytymistä?

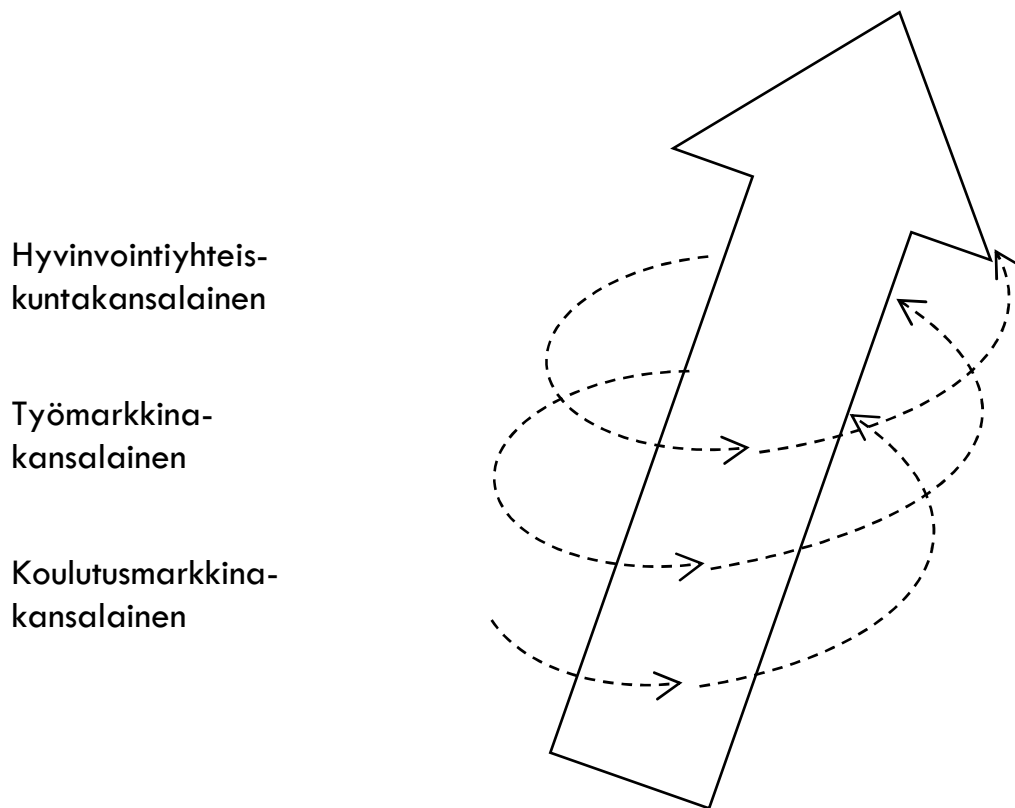
Torstaina 4.10.2012 klo 10.00–16.00

Rovaniemen ammattikorkeakoulun Rantavitikan kampuksen Borealis -sali (Jokiväylä 11)

Kommenttipuheenvuoro:

”Koulutus-, työmarkkina- ja hyvinvointiyhteiskuntakansalaisuuden haasteet sosiaalialan ammattilaisten näkökulmasta”¹

Leena Viinamäki, (YTT) yliopettaja, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

Kuvio 1. Kansalaisen osallisuuden kumuloituva kehä markkinayhteiskunnassa².

¹ Puheenvuorossa esitellyt tilastot on poimittu Lapin yliopiston, Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulujen toteuttaman (1.9.2011–31.12.2013) ESR-rahoitteisen Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hankkeen hyvinvointibarometriosiota varten. Hankkeessa vastuullisena johtajana toimii professori Asko Suikkanen Lapin yliopistosta, vastuullisena tutkijana yliopettaja Leena Viinamäki Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta sekä tutkijakehittäjinä Arto Selkälä ja Marika Kunnari Lapin yliopistosta ja projektityöntekijänä Sirpa Kaukiainen Rovaniemen ammattikorkeakoulusta sekä projektitutkijana Seppo Kilpiäinen Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta.

² **Lähde:** Saari, Erkki & Viinamäki, Leena 2007. Sosiaalinen näkökulma hyvinvointiin. Teoksessa Viinamäki, Leena (toim.). Pohjois-Lapin seutukunnan hyvinvointibarometri 2007. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 6/2007. Kemi, 37–43. URL: http://www.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Viinamaki_A_6_2007.pdf.

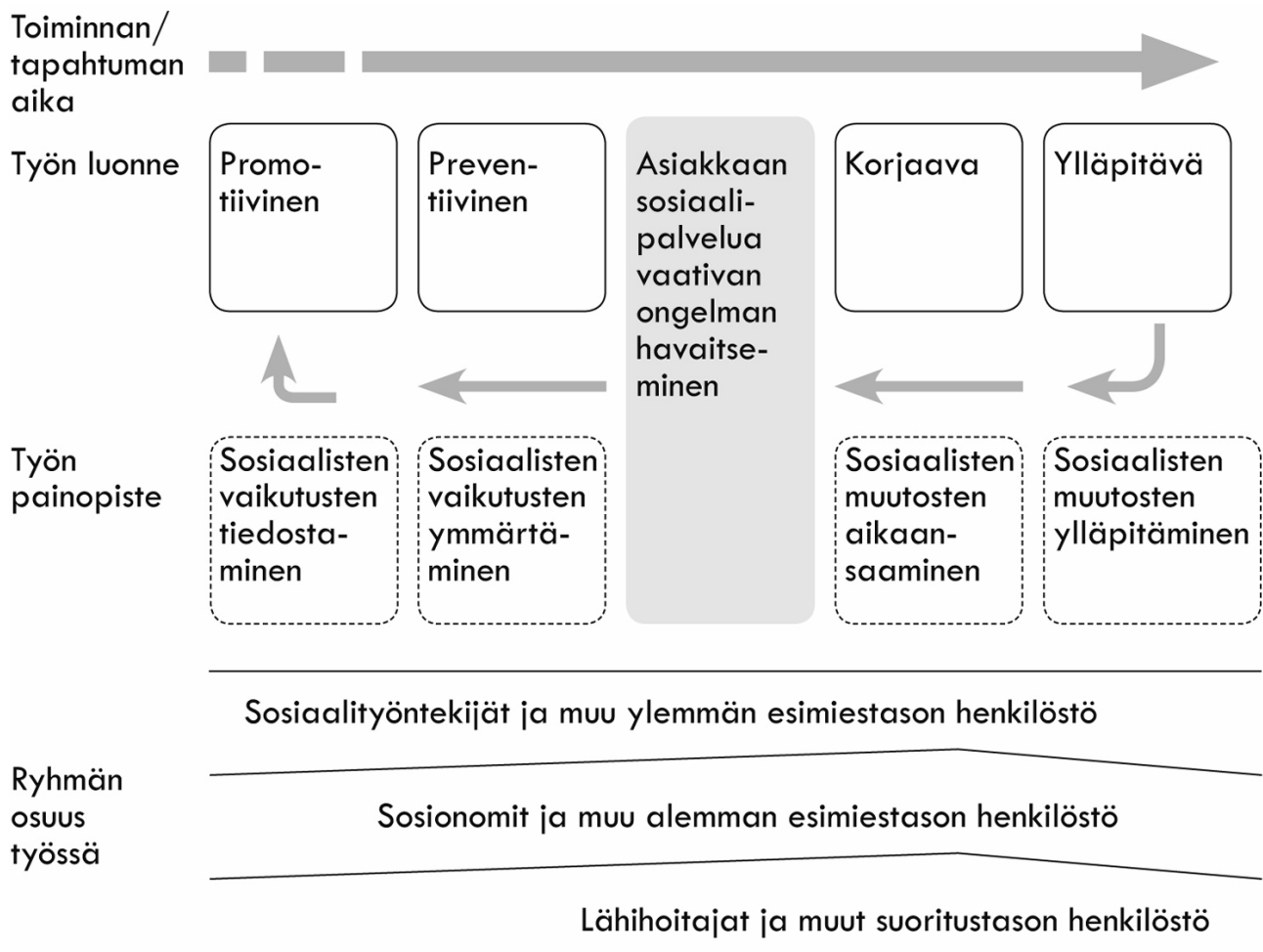
Taulukko 1. Nykyisillä sosiaalialan työmarkkinoilla toimivien työntekijöiden sosiaalialan tutkintoja³.

Tutkintoaste	Tutkinto
Keskiaste	1. Ammatillinen perustutkinto 2. Ammattitutkinto 3. Erikoisammattitutkinto
Alin korkea-aste	4. Alimman korkea-asteen tutkinto (opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutus)
Alempi korkeakouluaste	5. Ammattikorkeakoulututkinto 6. Kandidaatin tutkinto (alempi kk-tutkinto)
Ylempi korkeakouluaste	7. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto 8. Maisterin tutkinto (ylempi kk-tutkinto) 9. Erilliset maisteriohjelmat (esim. sosiaalityön informaatioteknologinen maisteriohjelma SIMO)
Tutkijakoulutusaste	10. Licensiaatin tutkinto 11. Ammatillinen licensiaatin tutkinto 12. Tohtorin tutkinto

3 **Lähde:** Viinamäki, Leena 2008. Sosionomi (amk) koulutus- ja työmarkkinakansalaisena. Teoksessa Viinamäki, Leena (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 2/2008. Kemi, 190–217. URL: http://www.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Viinamaki_A_2_2008.pdf.

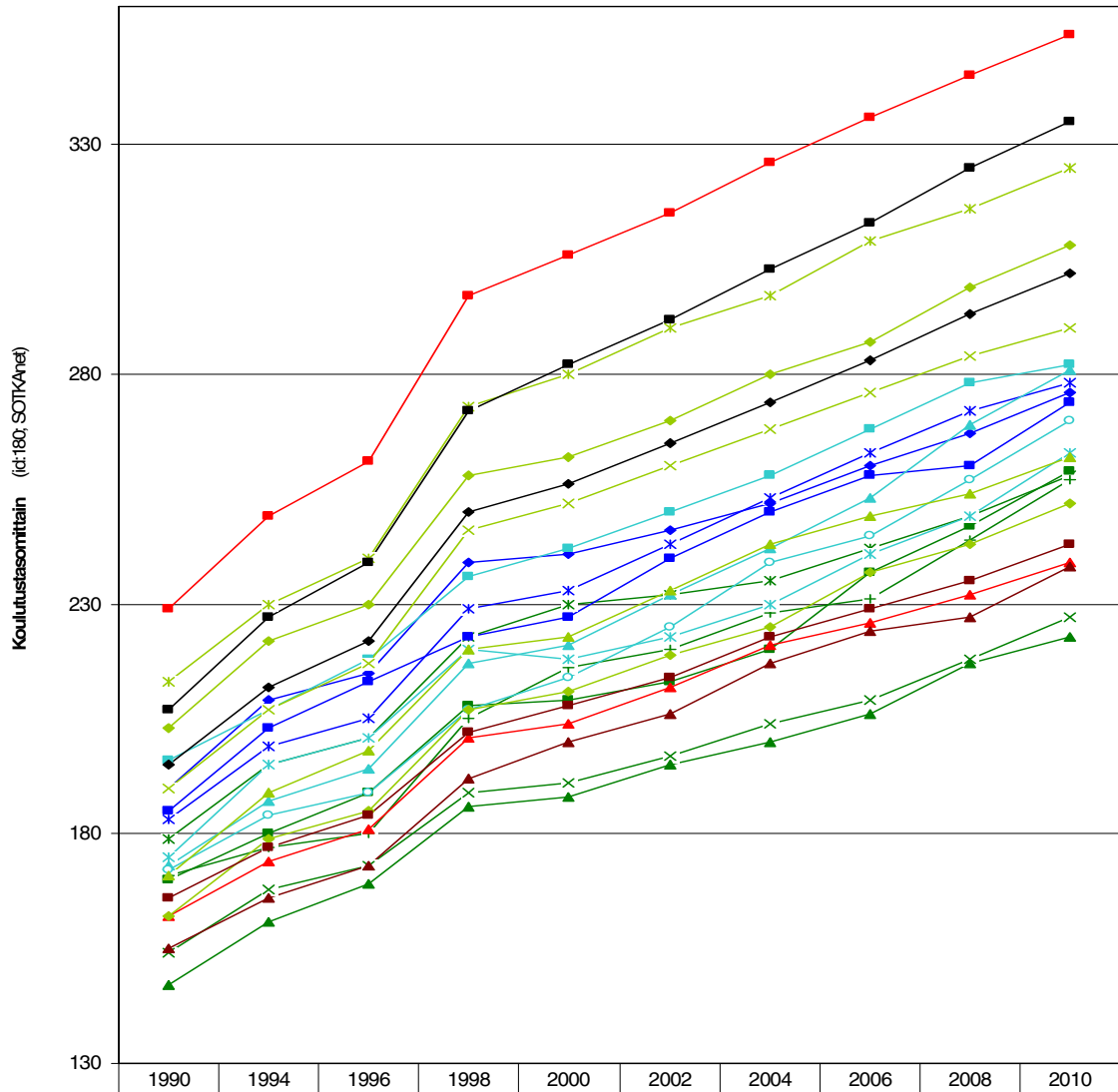
1. ENNAKOINTEJA SOSIONOMIEN (AMK & YLEMPI AMK) PAIKASTA TULEVAISUUDEN HYVINVOINTIPALVELUJÄRJESTELMÄN AMMATTILAISINA. -artikkeli⁴ varten analysoiduissa julkaisuissa viitataan viimeaikaisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin, joiden todetaan edellyttävän, että sosiaalialan henkilöstö kykenee
 - o laajentamaan kvalifikaatioitaan sosiaalialan ammatillisen ydinosaamisen lisäksi lähialojen perusosaamiseen
 - o ymmärtävän, mitä ”sosiaalinen” merkitsee heidän 2000-luvulla tekemässään ”arjen työssään”.
2. Tulevaisuuden sosiaalialan kvalifikaatiovaatimuksia ennakointiraporttien mukaan
 - o sosiaalipalvelujen työntekijöillä on oltava alansa substanssin hallitsemisen lisäksi esimerkiksi kustannuslaskenta-, tuotteistamis-, markkinointi-, henkilöstöjohtamis- ja teknologiaosaamista nykyistä enemmän
 - o sosiaaliturvan ja sosiaalipalvelujen välillä vallitsee entistä suurempi yhteys ja että sosiaalitaloudellisen osaamisen tarve kasvaa tulevaisuudessa
 - o geneeriset valmiudet, joilla tarkoitetaan esimerkiksi ongelmanratkaisukykyä, analyyttistä päättelykykyä, kriittistä ajattelua, aineistojen hallintaa ja kommunikaatioaitoja.
3. Ennakointijulkaisuissa mainitaan esimerkiksi sosiaalialan työntekijöille asetuvat kvalifikaatiovaatimukset, joita kansalaisten
 - o sosiaalisten ongelmien heterogeenistuminen ja ylisukupolvittaistuminen
 - o hyvinvointivaltioiden uudelleenrakenteistaminen ja korvaaminen hyvinvointiyhteiskunnilla
 - o globalisaatio
 - o monikulttuuristuminen
 - o väestön ikääntyminenaiheuttavat sosiaalialan ammattilaisten kvalifikaatioiden monipuolistamiselle ja syventämiselle.
4. Ennakointijulkaisuissa todetaan Suomen polarisoituvan aikaisempaa selväpiirteisemmin positiivisen ja negatiivisen kehityksen seutukuntiin, jotka poikkeavat toisistaan
 - o muun muassa elinkeinorakenteessa
 - o väestön demografisessa koostumuksessa ja koulutustasossa
 - o nettomuutossa
 - o työttömyyden määrässä ja rakenteessa olevien erojen osalta.
5. Ennakointijulkaisuissa viitataan tavalla tai toisella myös ns. suuruuden ekonomiaa korostavaksi tulkittuun valtion ohjausjärjestelmään, johon kuuluvia ohjausmekanismeja käyttäen uudelleenrakenteistetaan samanaikaisesti sekä suomalaista hyvinvointivaltiomallia että maan eri alueita.
6. Keskeisimpinä sosionomien 2010- ja 2020-luvuilla tekemää työtä määrittävinä ”megatrendeinä”, joihin analysoiduissa ennakointijulkaisuissa viitataan, voi pitää Suomessa tuolloin tapahtuvaksi ennakoitua väestön ikääntymistä ja maan eri alueiden välisen eriytymisen jatkumisen ja jopa sen voimistumisen uhka.

4 **Lähde:** Saari, Erkki & Viinamäki, Leena 2010. ENNAKOINTEJA SOSIONOMIEN (AMK & YLEMPI AMK) PAIKASTA TULEVAISUUDEN HYVINVOINTIPALVELUJÄRJESTELMÄN AMMATTILAISINA. Teoksessa Viinamäki, Leena (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 3/2010, 150–217. URL: http://www.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_3_2010.pdf.

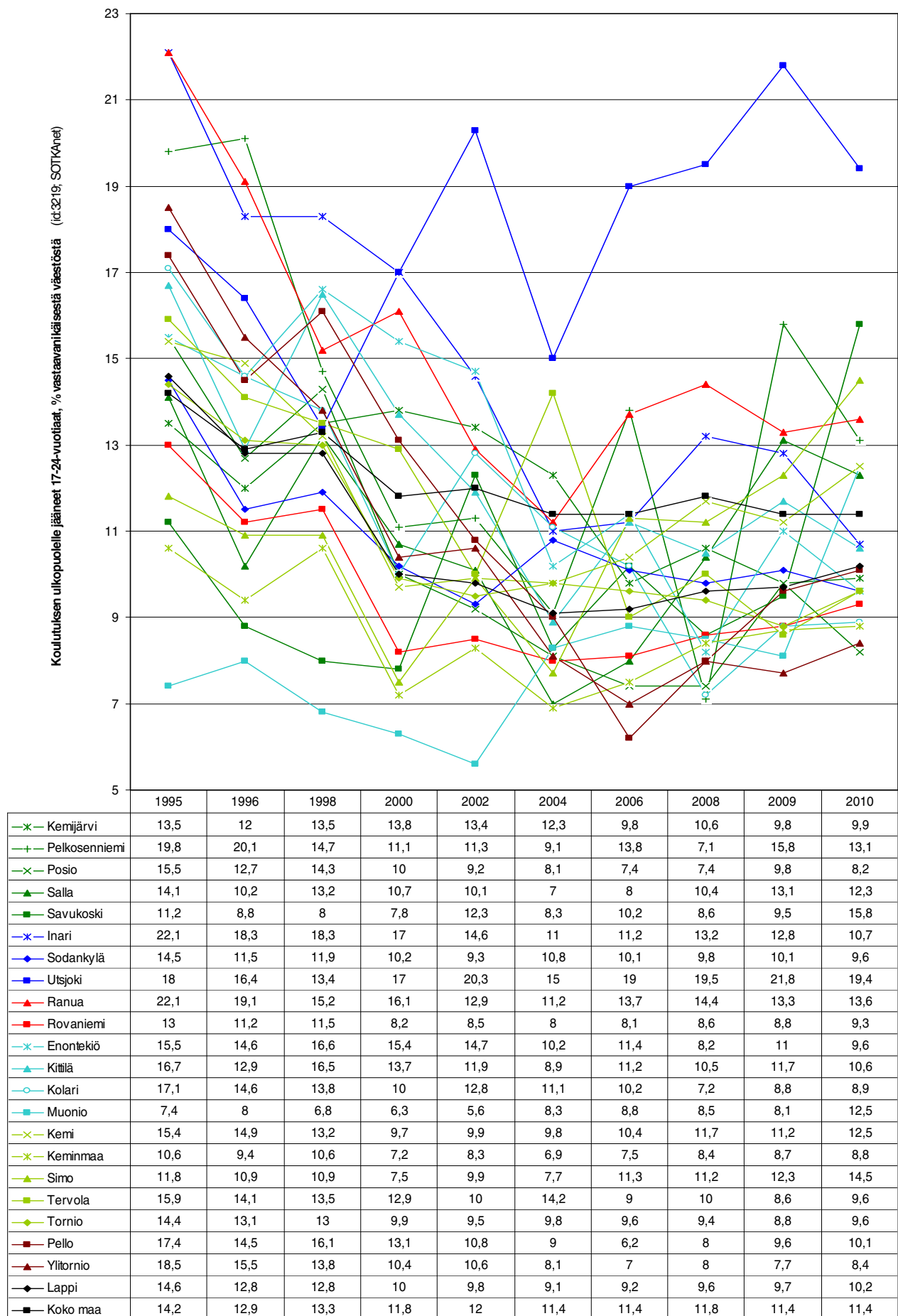

Kuvio 2. Sosiaalialan eri ammattiryhmien 2010- ja 2020-luvuilla tekemän työn luonne ja painopiste⁵.

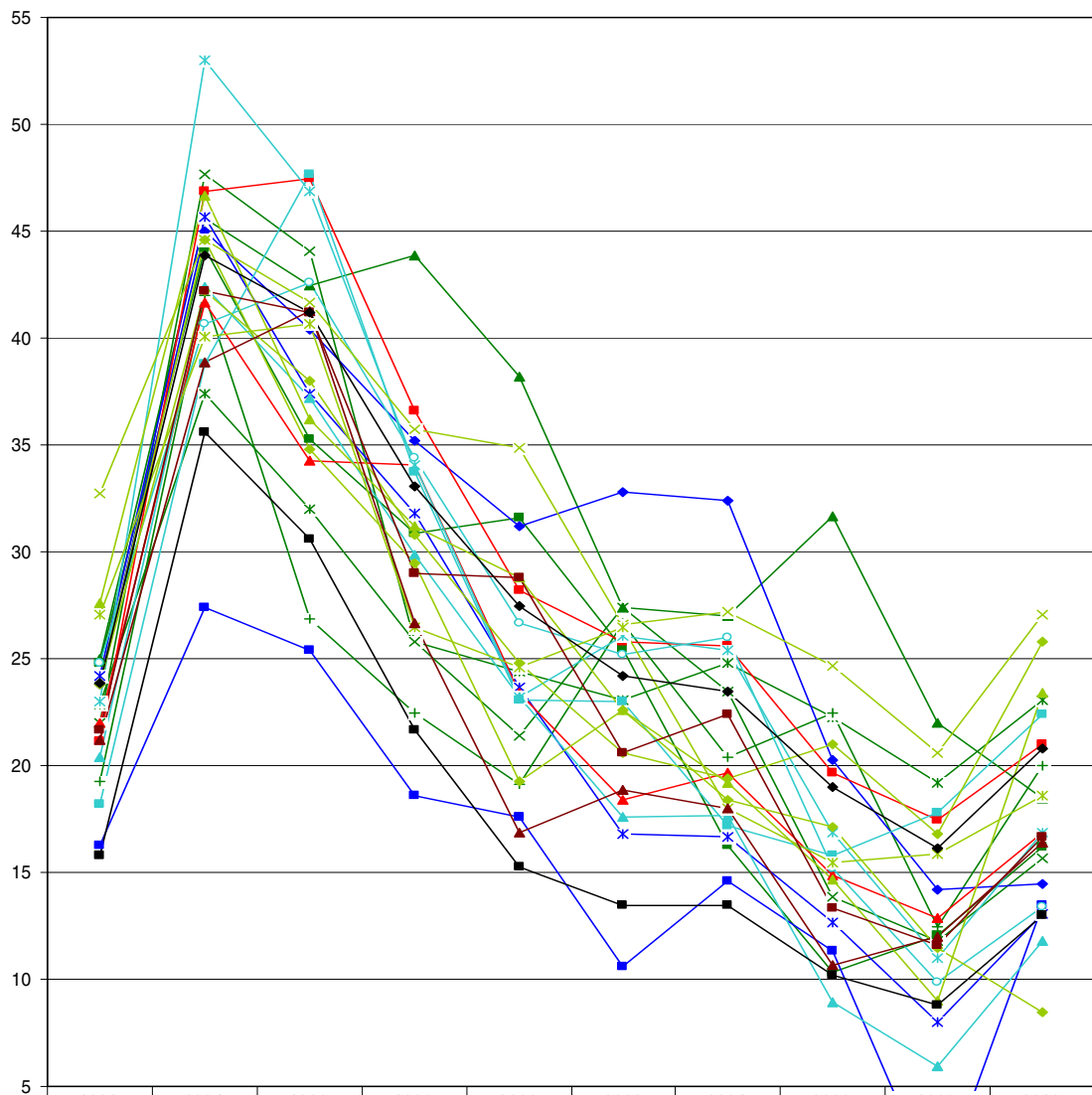
5 **Lähde:** Saari, Erkki & Viinamäki, Leena 2010. ENNAKOINTEJA SOSIONOMIEN (AMK & YLEMPI AMK) PAIKASTA TULEVAISUUDEN HYVINVOINTIPALVELUJÄRJESTELMÄN AMMATTILAISINA. Teoksessa Viinamäki, Leena (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Havainnot ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 3/2010, 150–217. URL: http://www.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_3_2010.pdf.

	1990	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
—x— Kemijärvi	179	195	201	223	230	232	235	242	249	258
—+— Pelkosenniemi	171	177	180	205	216	220	228	231	244	257
—x— Posio	154	168	173	189	191	197	204	209	218	227
—▲— Salla	147	161	169	186	188	195	200	206	217	223
—■— Savukoski	170	180	189	208	209	213	220	237	247	259
—x— Inari	183	199	205	229	233	243	253	263	272	278
—◆— Sodankylä	190	209	215	239	241	246	252	260	267	276
—■— Utsjoki	185	203	213	223	227	240	250	258	260	274
—▲— Ranua	162	174	181	201	204	212	221	226	232	239
—■— Rovaniemi	229	249	261	297	306	315	326	336	345	354
—x— Enontekiö	175	195	201	220	218	223	230	241	249	263
—▲— Kittilä	173	187	194	217	221	232	242	253	269	281
—○— Kolari	172	184	189	207	214	225	239	245	257	270
—■— Muonio	196	207	218	236	242	250	258	268	278	282
—x— Kemi	190	207	217	246	252	260	268	276	284	290
—x— Keminmaa	213	230	240	273	280	290	297	309	316	325
—▲— Simo	171	189	198	220	223	233	243	249	254	262
—◆— Tervola	162	179	185	207	211	219	225	237	243	252
—◆— Tornio	203	222	230	258	262	270	280	287	299	308
—■— Pello	166	177	184	202	208	214	223	229	235	243
—▲— Ylitornio	155	166	173	192	200	206	217	224	227	238
—◆— Lappi	195	212	222	250	256	265	274	283	293	302
—■— Koko maa	207	227	239	272	282	292	303	313	325	335

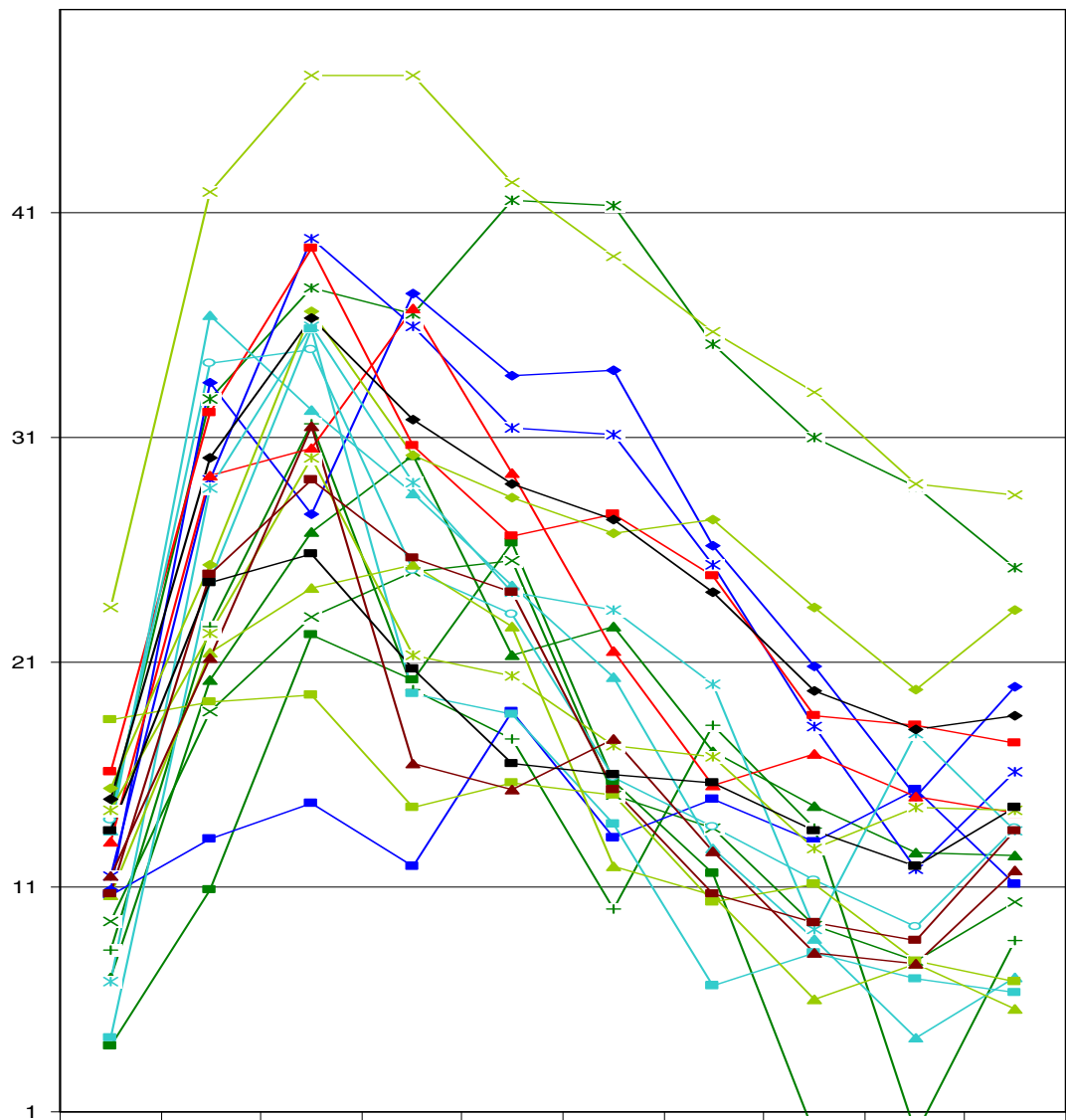

Nuorisotyöttömät, % 18-24-vuotiaasta työvoimasta (id:189, SOTKAnet)

	1991	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
—x— Kemijärvi	22,9	37,4	32	25,8	24,4	23,1	24,8	22,3	19,2	23,1
—+— Pelkosenniemi	19,3	42	26,9	22,5	19,1	26,7	20,4	22,5	12,5	20
—x— Posio	22	47,7	44,1	25,8	21,4	27,4	23,5	13,9	11,8	15,7
—▲— Salla	25	45,6	42,5	43,9	38,2	27,4	27	31,7	22	18,5
—■— Savukoski	24,8	44,2	35,3	30,9	31,6	25,5	16,3	10,3	12,1	16,2
—x— Inari	24,2	45,7	37,4	31,8	23,7	16,8	16,7	12,7	8	13,1
—◆— Sodankylä	23,8	45	40,4	35,2	31,2	32,8	32,4	20,3	14,2	14,5
—■— Utsjoki	16,3	27,4	25,4	18,6	17,6	10,6	14,6	11,3	0	13,5
—▲— Ranua	22	41,7	34,3	34,1	23,4	18,4	19,7	14,9	12,9	16,9
—■— Rovaniemi	21,1	46,9	47,5	36,6	28,2	25,8	25,6	19,7	17,5	21
—x— Enontekiö	23	53	46,9	34,1	23,2	26,1	25,4	16,9	11	16,9
—▲— Kittilä	20,4	42,4	37,2	29,9	23,2	17,6	17,7	8,9	5,9	11,8
—○— Kolari	24,8	40,7	42,6	34,4	26,7	25,2	26	15,2	9,9	13,4
—■— Muonio	18,2	38,8	47,7	33,7	23,1	23	17,2	15,8	17,8	22,4
—x— Kemi	32,7	44,6	41,7	35,7	34,9	26,6	27,2	24,7	20,6	27,1
—x— Kemnmaa	27,1	40,1	40,7	26,5	24,6	26,5	18	15,5	15,9	18,6
—▲— Simo	27,6	46,7	36,2	31,2	28,8	22,6	19,2	14,7	9	23,4
—◆— Tervola	23,8	44,6	34,8	29,5	19,3	22,6	18,4	17,1	11,5	8,5
—◆— Tornio	23,8	42,2	38	30,8	24,8	20,6	19,4	21	16,8	25,8
—■— Pello	21,7	42,2	41,2	29	28,8	20,6	22,4	13,3	11,6	16,7
—▲— Ylitornio	21,2	38,9	41,3	26,7	16,9	18,9	18	10,7	12	16,4
—◆— Lappi	23,9	43,9	41,2	33,1	27,5	24,2	23,5	19	16,1	20,8
—■— Koko maa	15,8	35,6	30,6	21,7	15,3	13,5	13,5	10,2	8,8	13

Toinnentulokasvat 18-24-vuotiaat, % väestön ikäryhmästä (id405, SOTK4net)

	1991	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
—x— Kemijärvi	14,4	32,7	37,6	36,5	41,5	41,3	35,1	31	28,8	25,2
—+— Pelkosenniemi	8,2	22,6	31,6	19,8	17,6	10	18,2	13,6	0	8,6
—x— Posio	9,5	18,8	23	25	25,5	15,1	13,6	9,3	7,7	10,3
—▲— Salla	7	20,2	26,8	30,2	21,3	22,6	17	14,6	12,5	12,4
—■— Savukoski	3,9	10,9	22,2	20,2	26,3	15,7	11,6	0	0	0
—x— Inari	11,5	29,1	39,8	35,9	31,4	31,1	25,3	18,1	11,8	16,1
—◆— Sodankylä	10,9	33,4	27,6	37,4	33,7	34	26,2	20,8	15	19,9
—■— Utsjoki	10,6	13,1	14,7	11,9	18,8	13,2	14,9	13	15,3	11,1
—▲— Ranua	13	29,3	30,5	36,7	29,4	21,5	15,5	16,9	15	14,3
—■— Rovaniemi	16,1	32,1	39,4	30,6	26,6	27,6	24,8	18,6	18,2	17,4
—x— Enontekiö	6,8	28,7	35,9	29	24,1	23,3	20	9,1	17,8	13,5
—▲— Kittilä	13,5	36,4	32,2	28,5	24,4	20,3	12,7	8,7	4,3	7
—○— Kolari	14	34,3	34,9	25,1	23,1	15,9	13,7	11,3	9,2	13,6
—■— Muonio	4,3	24,6	35,8	19,6	18,7	13,8	6,6	8,1	6,9	6,3
—x— Kemi	23,4	41,9	47,1	47,1	42,3	39	35,7	33	28,9	28,4
—x— Keminmaa	14,4	22,3	30,1	21,3	20,4	17,3	16,8	12,7	14,5	14,4
—▲— Simo	10,6	21,4	24,3	25,3	22,6	11,9	10,6	6	7,6	5,6
—■— Tervola	18,4	19,2	19,5	14,5	15,6	15,1	10,3	11,1	7,7	6,8
—◆— Tornio	15,4	25,3	36,6	30,2	28,3	26,7	27,3	23,4	19,8	23,3
—■— Pello	10,7	24,9	29,1	25,6	24,1	15,3	10,7	9,4	8,6	13,5
—▲— Ylitornio	11,5	21,2	31,5	16,5	15,3	17,6	12,6	8,1	7,6	11,7
—◆— Lappi	14,9	30,1	36,3	31,8	28,9	27,3	24,1	19,7	18	18,6
—■— Koko maa	13,5	24,5	25,8	20,7	16,5	16	15,6	13,5	11,9	14,5